

Zdzisław Krzemiński

Zbiór zasad etyki adwokackiej i godności zawodu - projekt z 1986 r. (z uzasadnieniem) [uzasadnienie oprac. adw. dr Zdzisław Krzemiński]

Palestra 30/8(344), 70-83

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W tych warunkach wydawałoby się, że pozostaje tak opracowany projekt skierować do Naczelnej Rady Adwokackiej i wziąć go pod obrady, a następnie uchwalić. Prezydium NRA na posiedzeniu w dniu 30.IV.1986 r. postanowiło jednak opublikować projekt z uzasadnieniem w „Palestrze” i zwrócić się do wszystkich Koleżanek i Kolegów z apelem i prośbą o nadesłanie do Redakcji „Palestry” lub do Prezydium NRA swoich uwag, opinii, wniosków, dezyderatów i propozycji w terminie do 1.II.1987 r. Dla ułatwienia tego zadania przedrukowuje się jednocześnie tekst dotychczas obowiązującego Zbioru z dnia 10.II.1970 r. (str. 83—90).

Powód takiego postępowania jest chyba jasny. Zbiór jest tak ważnym aktem wewnętrznym adwokatury, dotyczy tak istotnych problemów naszej moralności zawodowej i prawniczej, że żaden adwokat i aplikant adwokacki nie może pozostać tu obojętny. Prezydium NRA uznało, że problematyka Zbioru zasługuje na szerokie spopularyzowanie, oraz chce się upewnić, czy nowelizacja taka jest celowa i konieczna oraz czy projekt uwzględni wszystkie złożoności i uwarunkowania naszego zawodu. Wydaje się, że projekt może być nośnikiem intelektualnego zaangażowania adwokatury w zbliżającej się kampanii wyborczej do organów adwokatury. W tym przeświadczeniu przedstawiamy projekt pod powszechny osąd społeczności adwokackiej.

Prezydium NRA

2. ZBIÓR ZASAD ETYKI ADWOKACKIEJ I GODNOŚCI ZAWODU — PROJEKT z 1986 r. (z UZASADNIENIEM)

Rozdział I

PRZEPISY OGÓLNE

§ 1

1. Etyka adwokacka wynika z ogólnych norm etycznych zastosowanych do zawodu adwokata.
2. Naruszeniem godności zawodu jest takie postępowanie adwokata, które poniża go w opinii publicznej lub podrywa zaufanie do zawodu adwokackiego.
3. Obowiązkiem adwokata jest przestrzeganie norm etycznych oraz strzeżenie godności zawodu adwokackiego.

§ 2

W przypadkach nie przewidzianych w Zbiorze należy kierować się zasadami ustalonymi w uchwałach władz samorządu adwokackiego, orzecznictwie dyscyplinarnym oraz w zwyczajach przyjętych przez środowisko adwokackie.

§ 3

Zasady przyjęte przez Zbiór obowiązują adwokatów oraz mają odpowiednie zastosowanie do aplikantów adwokackich.

§ 4

Adwokat odpowiada dyscyplinarnie za uchybienie etyce lub godności zawodu popełnione w działalności zawodowej, publicznej oraz w życiu prywatnym.

§ 5

Każdy adwokat obowiązany jest współdziałać w przestrzeganiu przez członków adwokatury zasad etyki i godności zawodu.

Jest on uprawniony do zwrócenia uwagi koledze naruszającemu powyższe zasady, a w przypadku ciężkiego uchybienia tym zasadom obowiązany jest rozważyć potrzebę zawiadomienia o tym rady adwokackiej.

§ 6

1. Czynności zawodowe adwokata powinny zmierzać do ochrony interesów klienta.

2. Przy wykonywaniu czynności zawodowych adwokat korzysta z pełnej niezależności.

§ 7

Adwokat powinien wykonywać czynności zawodowe według najlepszej woli i wiedzy z należytą uczciwością, dokładnością, sumiennością i gorliwością.

§ 8

Z zawodem adwokata nie wolno łączyć takich zajęć, które ograniczyłyby niezależność adwokata lub podrywały do niego zaufanie.

§ 9

Adwokat nie może być pociągnięty do odpowiedzialności dyscyplinarnej za czyn popełniony przed wpisem na listę adwokatów.

Rozdział II

WYKONYWANIE ZAWODU

§ 10

Czynności zawodowe adwokata powinny być wykonywane zgodnie z obowiązującymi przepisami.

§ 11

Adwokat nie może usprawiedliwiać naruszania zasad etyki i godności zawodu powoływaniem się na sugestie otrzymane od klienta.

§ 12

Adwokat powinien unikać przewleknięcia spraw. Nie powinien też wytaczać fikcyjnych postępowań, które zmierzają do obchodzenia prawa.

§ 13

Przy wykonywaniu czynności zawodowych niezbędne jest przestrzeganie rzeczowości.

Wystąpienia świadczące o braku przygotowania, przemówienie chaotyczne i rażąco przewlekłe uchybiają godności zawodu.

§ 14

Adwokat odpowiada za formę i treść pism procesowych przez niego redagowanych chociażby nie były przez niego podpisane.

§ 15

Adwokat nie ponosi odpowiedzialności za zgodność z prawdą faktów podanych mu przez klienta, obowiązuje go jednak ostrożność w formułowaniu okoliczności drastycznych lub mało prawdopodobnych. W razie konieczności przytoczenia drastycznych okoliczności lub wyrażenia adwokat powinien nadać swemu wystąpieniu taką formę, aby nie uchybić powadze sądu, władz i godności zawodu adwokackiego ani też bez potrzeby nie urazić osób, których może to dotyczyć.

§ 16

W korespondencji zawodowej należy przestrzegać właściwej formy. Nie wolno używać wyrażenia czy zwrotów obraźliwych lub niestosownych, jak również grozić ściganiem karnym lub dyscyplinarnym.

§ 17

Adwokat, korzystając przy wykonywaniu zawodu z wolności słowa i pisma, powinien zachować odpowiedni umiar i oględność.

§ 18

1. Przy wykonywaniu czynności zawodowych adwokat powinien unikać publicznego demonstrowania swego osobistego stosunku do klienta, osób bliskich klientowi oraz innych osób uczestniczących w postępowaniu.

2. Niedopuszczalne jest także okazywanie zażyłości z osobami zatrudnionymi w sądzie, w urzędach i organach ścigania.

§ 19

1. Adwokat obowiązany jest zachować w tajemnicy wszystko, o czym dowiedział się w związku z udzielaniem pomocy prawnej.

2. Znajdujące się w aktach adwokackich materiały objęte są tajemnicą adwokacką.

3. Tajemnicą objęte są wiadomości, notatki i dokumenty, uzyskane od klientów oraz innych osób.

4. Obowiązek dochowania tajemnicy przez adwokata nie ulega przedawnieniu. Obowiązek ten trwa, chociażby ustał stosunek pełnomocnictwa między adwokatem a klientem.

5. Adwokat nie powinien zgłaszać dowodu że świadka-adwokata celem ujawnienia przez niego wiadomości uzyskanych w związku z wykonywaniem zawodu adwokackiego.

§ 20

W przypadku dokonywania przez władze przeszukania w lokalu zespołu adwokackiego lub mieszkaniu prywatnym adwokata, adwokat obowiązany jest żądać uczestnictwa przedstawiciela samorządu adwokackiego.

§ 21

1. Adwokatowi nie wolno podjąć się prowadzenia sprawy ani udzielić pomocy prawnej, jeżeli:

- a) udzielił już pomocy prawnej stronie przeciwnej w tej samej sprawie lub w sprawie z nią związanej,
- b) brał udział w tej sprawie z ramienia władzy publicznej,
- c) osoba, przeciwko której ma prowadzić sprawę, jest jego klientem, choćby nawet w zupełnie innej i nie związanej z nią sprawie,
- d) adwokat będący dla niego osobą bliską prowadzi sprawę lub udzielał pomocy prawnej stronie przeciwnej w tej samej sprawie lub w sprawie z nią związanej.

2. Adwokat nie może prowadzić sprawy przeciwko jednostce gospodarki społecznej, w której jego współmałżonek zajmuje stanowisko radcy prawnego.

§ 22

Adwokata obowiązuje zakaz korzystania z reklamy w jakiegokolwiek postaci, jak również zakaz zdobywania sobie klientów w sposób sprzeczny z godnością zawodu.

W szczególności sprzeczne z godnością zawodu jest między innymi:

- 1) korzystanie z usług pośredników,
- 2) narzucanie komukolwiek swej pomocy prawnej,
- 3) pozyskiwanie klientów w sposób niezgodny z zasadami lojalności względem kolegów.

§ 23

Adwokaci powinni udzielać sobie wzajemnej rady i pomocy w pracy zawodowej, jeżeli nie koliduje to z interesem klienta.

Rozdział III

OBOWIĄZKI ADWOKATA JAKO CZŁONKA ZESPOŁU ADWOKACKIEGO

§ 24

Adwokat-członek zespołu adwokackiego powinien troszczyć się o należyłą rangę społeczną zespołu i o podnoszenie poziomu jego pracy.

§ 25

Adwokat-członek zespołu adwokackiego zobowiązany jest wykonywać aktywnie i sumiennie obowiązki ciążące na nim jako członku zespołu, brać udział w zebraniach zespołu oraz uczestniczyć w innych formach działalności organizacyjnej zespołu.

§ 26

Adwokaci-członkowie zespołu obowiązani są do przejawiania troski o dobro zespołu i okazywanie sobie wzajemnej życzliwości koleżeńskej.

§ 27

Adwokat-członek zespołu nie może bez uzasadnionej przyczyny uchylać się od wykonywania obowiązku włożonego na niego przez organa zespołu.

§ 28

Kierownik zespołu obowiązany jest do zapewnienia w miarę możliwości członkom zespołu równomiernego rozdziału spraw z uwzględnieniem ich specjalności zawodowej oraz życzeń klienta.

§ 29

Na kierowniku zespołu ciąży obowiązek dbałości o właściwe zachowanie się adwokatów w czasie pobytu w zespole zarówno w stosunku do klienta, adwokatów członków zespołu oraz personelu zespołu.

Rozdział IV

STOSUNEK DO SĄDÓW I WŁADZ

§ 30

1. Adwokat zobowiązany jest do zachowania umiaru i taktu w postępowaniu wobec sądu, urzędów i instytucji, przed którymi występuje.

2. Nawet w przypadku niewłaściwego zachowania się osób biorących udział w postępowaniu, adwokat powinien wykazać opanowanie i takt.

§ 31

Adwokat powinien w toku rozprawy dbać o to, aby jego wystąpienia, wypowiedzi i zadawane pytania nie naruszyły godności osób biorących udział w rozprawie.

§ 32

Adwokat w trakcie widzeń z osobami pozbawionymi wolności powinien w sposób szczególny dbać o zachowanie powagi i godności zawodu.

§ 33

1. Adwokat ma obowiązek zawiadomić przed terminem sąd lub władzę o niemożności wzięcia udziału w czynności.

2. W każdym przypadku adwokat jest obowiązany do usprawiedliwienia przyczyn swego niestawiennictwa.

3. W razie wygaśnięcia pełnomocnictwa adwokat powinien bezzwłocznie o tym fakcie zawiadomić sąd lub władzę.

Rozdział V

STOSUNEK DO KOLEGÓW

§ 34

Adwokat powinien przestrzegać w stosunku do kolegów zasad uprzejmości, lojalności i koleżeństwa.

§ 35

Niedopuszczalne jest porozumienie się adwokata ze stroną przeciwną z pominięciem jej obrońcy lub pełnomocnika.

§ 36

Wszelkie pozaprocessowe pertraktacje pojednawcze prowadzone z udziałem adwokatów nie podlegają ujawnieniu.

§ 37

Przed udzieleniem pomocy prawnej adwokat niezwłocznie powinien się upewnić, czy w tej samej sprawie klient nie korzysta już z pomocy prawnej innego adwokata, a jeśli tak, to bez wiedzy i zgody tegoż adwokata nie może udzielić pomocy prawnej ani też brać udziału w sprawie łącznie z adwokatem dotychczas występującym.

Adwokat prowadzący sprawę może odmówić wyrażenia tej zgody tylko z ważnych przyczyn.

W sytuacji, w której zwłoka związana z koniecznością porozumienia się między adwokatami mogłaby spowodować istotny uszczerbek dla interesów klienta, adwokat wstępujący do sprawy powinien udzielić klientowi niezbędnej pomocy prawnej, zawiadomić o tym niezwłocznie dotychczasowego adwokata i w razie powzięcia wiadomości o istnieniu przeszkód, odstąpić od dalszego udzielania tej pomocy.

§ 38

Adwokat obejmujący sprawę z wyboru powinien zawiadomić o tym właściwy organ procesowy, a w razie uprzedniego wyznaczenia w tej sprawie obrońcy lub pełnomocnika z urzędu, ma obowiązek niezwłocznego zawiadomienia go o przejęciu sprawy.

§ 39

Ewentualne skargi na kolegów adwokat powinien kierować tylko do właściwych organów adwokatury.

§ 40

Adwokat może się podjąć zastępstwa stron w sprawie przeciwko adwokatowi wynikłej z jego czynności zawodowych dopiero po uprzednim zawiadomieniu rady adwokackiej, której sam podlega.

§ 41

W sprawie przeciwko innemu adwokatowi, jeżeli istota przyjętej sprawy na to pozwala, adwokat powinien podjąć starania o polubowne i dobrowolne jej załatwienie.

§ 42

W razie sporów między adwokatami należy wyczerpać przede wszystkim możliwości ich załatwienia w drodze polubownej lub za pośrednictwem właściwych organów adwokatury.

W razie kolizji między zasadami koleżeństwa a uzasadnionym interesem klienta należy dać pierwszeństwo interesom klienta.

§ 43

Zasady koleżeństwa zobowiązują do tego, żeby adwokat który:

- a) nie może się stawić na czynności sądowe w wyznaczonym czasie — zawiadomił wcześniej adwokatów występujących w tej sprawie i w miarę możliwości uzgodnił z nimi czas swego stawiennictwa,
- b) pragnie uzyskać zgodę sądu na rozpatrzenie sprawy, w której występuje, poza kolejnością — upewnił się przedtem, czy adwokaci występujący w poprzednich sprawach wyrażą na to zgodę,
- c) zamierza w prowadzonej przez siebie sprawie złożyć na rozprawie pisma procesowe — uczynił to w miarę możliwości na początku roz-

- prawy, a odpisy ich doręczył jak najwcześniej koledze przeciwnikowi procesowemu,
- d) załącznik do protokołu powinien być złożony z odpisem dla strony przeciwnej.

§ 44

Udzielając substytucji koledze, adwokat obowiązany jest uczynić to w czasie umożliwiającym należyte przygotowanie się jego substytutowi do rozprawy oraz przekazać mu wszelkie potrzebne dokumenty i notatki. Szczególną staranność w tym względzie powinien wykazać adwokat wtedy, gdy zastępstwo zleca aplikantowi adwokackiemu.

§ 45

Adwokat przyjmujący zastępstwo substytucyjne od adwokata z innej miejscowości powinien potwierdzić przyjęcie substytucji.

Rozdział VI

STOSUNEK DO KLIENTÓW

§ 46

Adwokat nie może się podejmować prowadzenia sprawy, z jaką zgłasza się do niego osoba nieupoważniona, chyba że jest to członek rodziny danej strony lub osoba jej bliska.

§ 47

Adwokat nie może reprezentować klientów, których interesy są sprzeczne, chociażby ci klienci godzili się na to.

§ 48

Adwokatowi nie wolno udzielać pomocy prawnej przeciwko osobie jemu bliskiej.

§ 49

Adwokat nie powinien podejmować się prowadzenia sprawy przeciwko osobie, z którą ma poważny zatarg.

§ 50

Adwokatowi nie wolno się podejmować prowadzenia sprawy, w której wyniku jest lub może być osobiście materialnie zainteresowany, chyba że chodzi o roszczenie członka rodziny wspólne dla niego i dla strony.

§ 51

Adwokat obowiązany jest czuwać nad biegiem sprawy i informować klienta w miarę potrzeby o jej wyniku.

§ 52

W sprawach pieniężnych obowiązuje adwokata w stosunku do klienta bezwzględna skrupulatność.

§ 53

Stosunek klienta do adwokata oparty jest na zaufaniu i dlatego adwokat obowiązany jest wypowiedzieć za zgodą kierownika zespołu adwokackiego pełnomocnictwo, gdy z okoliczności wynika, że klient stracił do niego zaufanie.

§ 54

Adwokat nie powinien dopuszczać do sytuacji, która by go uzależniała od klienta, a w szczególności adwokatowi nie wolno zaciągać pożyczek u klienta, którego sprawę prowadzi.

§ 55

Adwokat obowiązany jest niezwłocznie zwrócić klientowi — na zgłoszone przez niego żądanie — wszystkie otrzymane od niego dokumenty, jak również pisma, które jako pełnomocnik otrzymał z sądu lub od władz w prowadzonej przez siebie sprawie.

§ 56

Adwokatowi nie wolno uzależniać wydania klientowi jego pism i dokumentów od uregulowania przez klienta opłat i kosztów, przypadających na rzecz zespołu adwokackiego.

§ 57

1. Adwokatowi nie wolno w sprawie, którą prowadzi, zaniechać czynności z tego powodu, że klient nie wniósł należytych opłat na rzecz zespołu adwokackiego, a w szczególności nie wolno mu z tego powodu uchylić się od stawiennictwa na rozprawie. Natomiast nieuiszczenie przez klienta opłat może stanowić podstawę do wypowiedzenia pełnomocnictwa w trybie i terminie przewidzianym w ustawie.

2. Adwokat nie jest obowiązany do ponoszenia w prowadzonej sprawie wydatków, w szczególności na koszty przejazdu do innej miejscowości, oraz do wykładania opłat, jeżeli klient, wezwany należycie, nie wpłacił w terminie do kasy zespołu adwokackiego potrzebnej kwoty.

§ 58

Na zaniechanie wniesienia środka odwoławczego adwokat obowiązany jest uzyskać zgodę klienta, w miarę możliwości pisemną.

§ 59

Jeżeli adwokat uważa, że wniesienie środka odwoławczego w prowadzonej przez niego sprawie jest bezzasadne, a klient z tym stanowiskiem się nie zgadza, powinien wypowiedzieć za zgodą kierownika zespołu adwokackiego — pełnomocnictwo w takim terminie, aby umożliwić klientowi bądź powierzenie sprawy innemu adwokatowi, bądź też wniesienie tego środka odwoławczego.

§ 60

Adwokatowi nie wolno brać udziału w czynnościach egzekucyjnych, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Zakaz ten nie odnosi się do czynności sądowych oraz czynności związanych z egzekucją z nieruchomości.

Rozdział VII**STOSUNEK DO WŁADZ ADWOKATURY****§ 61**

Pełnienie funkcji we władzach advokatury jest obowiązkiem społecznym. Odmowa ich pełnienia może nastąpić tylko w uzasadnionych przypadkach.

§ 62

Adwokat obowiązany jest okazywać poszanowanie dla władz samorządu adwokackiego i przedstawicieli tego samorządu.

§ 63

Członek władz advokatury powinien zaprzestać wykonywania funkcji w tych władzach w razie tymczasowego zawieszenia go w czynnościach zawodowych.

§ 64

Adwokat obowiązany jest przestrzegać uchwał, zarządzeń i instrukcji organów advokatury podanych do wiadomości we właściwy sposób.

§ 65

Adwokat obowiązany jest stawić się na każde wezwanie władz advokatury, a ewentualne swe niestawiennictwo powinien niezwłocznie usprawiedliwić. Adwokat obowiązany jest udzielić władzom advokatury żądanych wyjaśnień w określonym terminie.

§ 66

Adwokat obowiązany jest współdziałać z władzami adwokatury we wszystkich sprawach zawodu adwokackiego.

§ 67

Niniejszy Zbiór wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w miesięczniku „Palestra”. Równocześnie traci moc Zbiór zasad etyki adwokackiej i godności zawodu uchwalony przez Naczelną Radę Adwokacką w dniu 10 stycznia 1970 r.

Uzasadnienie

1. Przedstawiony przy niniejszym projekcie Zbiór opracowany został przez Komisję d/s etyki, powołaną na podstawie uchwały Naczelnej Rady Adwokackiej. Przewodniczącym Komisji jest adw. dr Zdzisław Krzemiński. Komisja pracowała na posiedzeniach w okresie od listopada 1983 r. do kwietnia 1986 r.

Na pierwszym posiedzeniu uchwalone zostały tezy będące wskazówkami przy opracowaniu tekstu Zbioru. Tezy te brzmiały:

- a) należy dostosować zasady etyki zawodowej i godności zawodu do nowego brzmienia prawa o adwokaturze,
- b) Zbiór nie może mieć charakteru tekstu wyczerpującego i wobec tego w wypadkach nie unormowanych w Zbiorze należy się kierować zasadami ustalonymi w uchwałach władz samorządu adwokackiego, orzecznictwie dyscyplinarnym oraz w zwyczajach przyjętych przez środowisko adwokackie,
- c) przepisy Zbioru stosuje się odpowiednio do aplikantów adwokackich,
- d) przepisy Zbioru obowiązują wszystkich adwokatów, a jeżeli chodzi o radców prawnych, to jedynie tych, którzy są wpisani na listę adwokatów,
- e) niezbędne jest wprowadzenie do tekstu nowego rozdziału poświęconego obowiązkowi adwokata-działacza samorządu adwokackiego,
- f) ze Zbioru wyłącza się rozdział poświęcony obowiązkowi radcy prawnego,
- g) należy rozbudować przepisy dotyczące tajemnicy zawodowej adwokata z założeniem, że tajemnicą objęte są także akta podręczne adwokata,
- h) dotychczasowy Zbiór podlega zmianom tylko w częściach wymagających dostosowania do nowych przepisów oraz w częściach, które w świetle dotychczasowej praktyki wymagają niezbędnych zmian.

2. Referentami poszczególnych rozdziałów byli:

Przepisy ogólne — adw. dr Zdzisław Krzemiński,

Wykonywanie zawodu — adw. dr Zdzisław Krzemiński,

Obowiązki adwokata jako członka zespołu adwokackiego — adw. K. Bodziony,

Stosunek do sądów i władz — adw. S. Sniechórski i adw. Z. Węgliński,

Stosunek do kolegów — adw. M. Adamska-Kolupa i adw. A. Bąkowski,

Stosunek do klientów — adw. R. Siciński,

Stosunek do władz adwokatury — adw. R. Siciński.

Pierwszy tekst komisji zawierał jeszcze jeden rozdział zatytułowany: „Obowiązki członków organów samorządowych”. Wobec tego że w dyskusji nad rozesyłanym pierwszym projektem większość dyskutantów kwestionowała potrzebę wprowadzenia takiego rozdziału do Zbioru, komisja na swym końcowym posiedzeniu w dniu 22 kwietnia 1986 r. postanowiła usunąć ten rozdział z projektu.

3. W rozdziale pierwszym należało przede wszystkim rozstrzygnąć podstawową kwestię, a mianowicie to, czy należy utrzymać dotychczasową formę, tzn. „Zbiór zasad”, czy też ma to być „kodeks”. Jak wiadomo, kwestia ta od lat należała do dyskusyjnych (vide: Z. Krzemiński: Z historii prac nad kodyfikacją zasad etyki adwokackiej, *Palestra* 1968, nr 11, s. 58 i n.). Uznano jednak, że dotychczasowa forma opracowania sprawdziła się w praktyce i należy ją utrzymać. Ma więc zostać nazwa „Zbiór zasad”, mający być „przewodnikiem ułatwiającym pracę rzeczników dyscyplinarnych i komisji dyscyplinarnych” (słowa mec. S. Janczewskiego).

Użycie formy „kodeks” stworzyłoby konieczność traktowania opracowania jako formy legislacyjnej obejmującej wszystkie sytuacje. Tymczasem w praktyce adwokackiej zdarzają się wypadki tak szczególne, że nie zawsze mogą one być przewidziane i odpowiednio rozstrzygnięte w tym, co się nazywa „kodeksem”. Wiadomo także, że każdy kodeks musi zawierać dyspozycje co do kary, a tego należało unikać.

Pewnym argumentem nie bez znaczenia jest również fakt, że wszystkie znane opracowania obowiązujące w Europie posługują się formą „zbioru zasad”. Te doświadczenia nabyte przez europejskie środowiska adwokackie nie mogło być nie zauważone.

Wiele uwagi poświęcono stronie redakcyjnej. Chodziło o to, by rozstrzygnąć, czy „Zbiór zasad” ma zawierać jedynie zasady blankietowe, czy też powinien rozstrzygać w sposób kazuistyczny konkretne stany faktyczne. Odżył stary dylemat legislatorski: synteza czy kazuistyka?

Problem ten wydaje się łatwy, gdy rozstrzyga się samą zasadę, jednakże w praktycznym zastosowaniu przy redagowaniu konkretnego tekstu trzymanie się w sposób sztywny jednej czy drugiej zasady jest bardzo trudne. W wielu wypadkach wystarczy na pewno przepis ogólny. Taką zasadę zastosowano przy redagowaniu części ogólnej. Natomiast trzeba było odstąpić od tej zasady przy redagowaniu np. rozdziału zajmującego się stosunkiem adwokata do klienta.

Stosowano zatem pewną elastyczność, pozwalającą na korzystanie zarówno z jednej jak i z drugiej zasady.

Odstąpiliśmy natomiast od powtarzania konkretnych przepisów zawartych w prawie o adwokaturze. „Łopatologiczne” powtarzanie tych norm nie miałyby najmniejszego sensu. Dlatego uznano, że nie należy przepisywać treści art. 1 prawa o adwokaturze („Adwokatura powołana jest do (...)”). Mieliśmy świadomość tego, że Zbiór nie jest podręcznikiem ani komentarzem do prawa o adwokaturze i wobec tego nie może się on zajmować zagadnieniami związanymi z zasadami ustroju adwokatury. Jest jedynie zbiorem zasad etyki adwokackiej i godności zawodu i dlatego powinien obejmować tylko te kwestie, które bezpośrednio łączą się z etyką lub godnością zawodu.

Powstała natomiast wątpliwość, czy należy wprowadzać do Zbioru definicje. Konkretnie chodziło o to, czy definiować pojęcie etyki. Jak wiadomo, definicja etyki należy do zjawisk powszechnie znanych. Jest to pojęcie typu podręcznikowego. Przyjmuje się, że „etyka to ogół ocen i norm moralnych przyjętych za obowiązujące przez społeczeństwo”. Dlatego takich podstawowych pojęć nie wprowadzono do Zbioru. Natomiast należało wyjaśnić, na czym polega pojęcie „etyki zawodowej”. Dlatego w § 1 wyjaśniliśmy, że „etyka adwokacka wynika z ogólnych norm etycznych zastosowanych do zawodu adwokackiego”. Mówiąc inaczej tzw. moralność adwokacka to po prostu zastosowanie ogólnych zasad etyki do konkretnych sytuacji wynikających ze specyfiki zawodu adwokackiego. Nie może być mowy o przeciwstawianiu sobie obu etyk, a tylko o ich wzajemnym uzupełnianiu się.

Natomiast uznano za celowe sprecyzowanie pojęcia „godności zawodu”, gdyż spotykaliśmy się z głosami, że jest to pojęcie przestarzałe i jako pochodzące z innej epoki, rzekomo obecnie niepotrzebne. Komisja nie podzieliła jednak tych zastrzeżeń. Przeciwnie, uważała, że palestra od dawna ma duże ambicje zawodowe i poczucie własnej godności zawodowej. Im więcej będzie tych ambicji, tym więcej zanotujemy osiągnięć. Pojęcie „godności” ma szczególne znaczenie w naszym zawodzie i jest silnie akcentowane przez wszystkie obowiązujące w Europie zbiory zasad etyki. Dlatego wyrażono w Zbiorze w sposób kategoriyczny, że „naruszeniem godności zawodu jest takie postępowanie adwokata, które poniża go w opinii publicznej lub podrywa zaufanie do zawodu adwokackiego” (§ 1 ust. 2). Obowiązkiem każdego adwokata i aplikanta adwokackiego jest przestrzeganie norm etycznych oraz strzeżenie godności zawodu adwokackiego.

W wypadkach nie unormowanych w Zbiorze należy kierować się zasadami ustalonymi w uchwałach samorządu adwokackiego, orzecznictwie dyscyplinarnym oraz w zwyczajach przyjętych przez środowisko adwokackie.

Zbiór przyjął za punkt wyjścia ocenę poczynań adwokata w ramach zgodności z etyką zawodową oraz poczuciem godności zawodowej. Natomiast ustawa-Prawo o adwokaturze zajmuje się — między innymi — kwestiami dotyczącymi działalności adwokata w ramach zgodności z prawem.

W paragrafie szóstym podkreślono, że czynności zawodowe adwokata powinny zmierzać do ochrony interesów klienta. Ochrona interesów klienta musi być realizowana w ramach obowiązującego prawa. Adwokat, broniąc klienta, nie może stosować środków niezgodnych z prawem. Nie wolno mu także ujawniać faktów działających na niekorzyść jego klienta. Ma przede wszystkim bronić interesów klienta, którego jest pełnomocnikiem czy obrońcą.

Wiele wątpliwości powstawało przy redagowaniu paragrafu piątego stanowiącego, że każdy adwokat obowiązany jest współdziałać w przestrzeganiu przez członków adwokatury zasad etyki i godności zawodu. Jednakże dawny tekst przewidywał ponadto, że w wypadku ciężkiego uchybienia tym zasadom adwokat poza zwróceniem uwagi koledze powinien o tym wykroczeniu zawiadomić właściwą radę adwokacką. Chodziło w dawnym tekście o tzw. obowiązek „sygnalizacji”. Otóż komisja nie zaakceptowała tego rozwiązania. Uważaliśmy, że adwokatura z zasady przeciwna jest instytucji denuncjacji niezależnie od tego, jak będziemy to nazywali. Krytykując tę instytucję wskazywano na to, że nałożenie na adwokata obowiązku „sygnalizacji” może doprowadzić do wewnętrznego rozbicia zespołów. Ostatecznie trzeba sobie zdawać sprawę z tego, że nie jest „budująca” świadomość, iż kolega z zespołu siedzący przy sąsiednim biurku jest zobowiązany do złożenia w określonych okolicznościach doniesienia na swego koleżanę.

Przyjęto ostatecznie jako zasadę, że adwokat uprawniony jest do zwrócenia uwagi koledze naruszającemu zasady etyki, a w wypadku ciężkiego uchybienia obowiązany jest we własnym sumieniu rozważyć, czy należy o tym zawiadomić radę adwokacką.

4. W rozdziale drugim poczyniono niewiele zmian w stosunku do dawnego tekstu. Uznano jednak za konieczne rozbudowanie przepisu odnoszącego się do tajemnicy zawodowej adwokata. Dotychczasowy tekst był zbyt blankietowy i lakoniczny i w praktyce powstawały poważne wątpliwości przy jego stosowaniu.

Obecnie więc § 19 Zbioru stanowi, że obowiązek dochowania tajemnicy zawodowej ma charakter bezwzględnie obowiązujący. Materiały znajdujące się w aktach podręcznych adwokata objęte są tajemnicą adwokacką. Obowiązek dochowania tajemnicy nie ulega przedawnieniu. Stwierdzono ponadto w sposób kategoriyczny, że adwokat nie powinien zgłaszać dowodu ze świadka-adwokata w celu ujawnienia

nienia przez niego wiadomości uzyskanych w związku z wykonywaniem zawodu adwokackiego. Dodano wreszcie bardzo ważny przepis (§ 20) stanowiący, że w razie dokonywania przez władze przeszukania w lokalu zespołu adwokackiego lub w mieszkaniu prywatnym adwokata, adwokat obowiązany jest żądać uczestnictwa przedstawiciela samorządu adwokackiego. Kwestia ta od pewnego czasu czekała na regulację i zgodnie z potrzebami adwokatury oraz klientów powierzających adwokatowi swe sprawy została w Zbiorze rozstrzygnięta. Rozstrzygnięcie to nawiązywało do zajmowanego przez samorząd adwokacki stanowiska w tej kwestii.

5. W pozostałych rozdziałach dokonane zmiany w stosunku do dawnego tekstu są niewielkie. Przeważnie chodziło o poprawki natury czysto redakcyjnej. Odnotować jednak należy dość zasadniczą zmianę dotyczącą rozdziału noszącego tytuł: „Obowiązki adwokata jako radcy prawnego”. Otóż wobec tego, że samorząd radcowski opracowuje obecnie własny Zbiór, utrzymywanie tego rozdziału prowadziłoby do dublowania tekstów. W celu wyjaśnienia tej kwestii zapraszaaliśmy na posiedzenia naszej komisji przedstawicieli samorządu radców prawnych. Ich stanowisko w tej kwestii było identyczne. Nie zmienia to oczywiście zasady, że radca prawny wpisany na listę adwokatów musi respektować zasady etyczne przyjęte w naszym Zbiorze.

6. Opracowany przez komisję pierwszy projekt został rozesłany do rad adwokackich w celu przedyskutowania jego treści. Plonem tej akcji był materiał nadesłany do Naczelnej Rady Adwokackiej. Nie był to materiał nazbyt obszerny. Oczekiwaliśmy, że nadesłane materiały będą dużo większe.

Charakterystyczną cechą tych materiałów jest to, że zawierają one wzajemnie wykluczające się propozycje zmian. Rozpatrując te uwagi, staraliśmy się unikać rozwiązań ekstremalnych. Mimo wszystko zasada złotego środka jest tu chyba najwłaściwsza.

W jednym punkcie nadesłane uwagi były zgodne, a mianowicie jeśli chodzi o krytykę rozdziału o obowiązkach członków organów samorządowych. W wyniku tych krytycznych uwag proponowany tekst rozdziału IV nie znalazł akceptacji i w związku z tym komisja postanowiła usunąć z projektu pierwotny rozdział IV. Pociągnęło to za sobą zmianę numeracji rozdziałów oraz poszczególnych paragrafów.

*Uzasadnienie opracował
adw. dr Zdzisław Krzemiński
przewodniczący Komisji*

3. ZBIÓR ZASAD ETYKI ADWOKACKIEJ I GODNOŚCI ZAWODU z 1970 r.

(tekst dotychczas obowiązujący)

Rozdział I

PRZEPISY OGÓLNE

§ 1

Adwokatura, pełniąc funkcje publiczne jako współczynnik wymiaru sprawiedliwości, powołana jest do udzielania pomocy prawnej zgodnie z porządkiem prawnym PRL i interesem mas pracujących. Wymaga to przestrzegania ogólnych norm etycznych, zasad współżycia społecznego oraz godności zawodu.

§ 2

W wypadkach nie przewidzianych w niniejszym Zbiorze i w uchwałach organów adwokatury należy się kierować zasadami ustalonymi w orzecznictwie dyscyplinarnym oraz zwyczajami przyjętymi w adwokaturze.